

UZ STROHALOVU MONOGRAFIJU O KARLOVCU

Rudolf Strohal, *Grad Karlovac opisan i orisan*, Provtisak - Karlovac 1906, Pretisak - Ogranak Matice hrvatske, Karlovac 1992.

Godine 1906. pojavila se u Karlovcu troškom samog autora Rudolfa Strohal (1856-1936) monografija *Grad Karlovac opisan i orisan*, a ista je ta knjiga pretiskana 1992. godine. Novo je izdanje objelodanio Ogranak Matice hrvatske u Karlovcu, s time da je dodan "Predgovor" (str. IX-XV) Igora Karamana. Svakako Rudolf Strohal nije bio sasvim obična i svakodnevna pojava našega filološkog, prosvjetnog i uopće javnog života, pa ćemo relativno rijetku činjenicu pojave drugog izdanja jedne monografije iskoristiti za sažeto razmišljanje o značajkama njegova rada, netipična i osebujna.

Ponajprije valja reći da u raznovrsnim znanstvenim priložima često nailazimo na Strohalovo ime, približno onako kako to sam predmet obradbe zahtijeva. Dijalektolozi, recimo, u načelu redovito citiraju njegove brojne rasporave o raznim govorima ili o dijalekatnim značajkama u prošlosti. Pritom se pokazalo očitim da u tom radu ima mnogo slabosti različite vrste, ali se ipak ne može reći kako bi bili bez značenja i vrijednosti. Najviše je negativnih reakcija, uključujući i inozemne, izazivalo Strohalovo mišljenje o tom kako su u srednjem vijeku svi Hrvati bili čakavci. O tom njegovu sudu nepovoljno su se izrazili mnogi, pozitivno rijetki, iako nisu baš osamljena upravo razmišljanja u skladu sa Strohalovim naukom. Učenjaci 19. stoljeća nerijetko su pretjerano vjerovali u pisane spomenike, a Strohal je u tom smislu bio vrlo izrazit primjer. Međutim, dok su neki drugi često posve zanemarivali dijalektne podatke, Strohal je također tom području posvetio golemu pozornost; proučavao je suvremeno dijalekatsko stanje (Krk; Rijeka; razna goranska mjesta; karlovačko područje; opća hrvatska dijalekatna situacija), ali je očuvao neobičnu vjeru u relevantnost jezika spomenikâ pri zaključivanju o jezičnoj stvarnosti određenih terena u prošlosti. U svemu se može zaključiti kako, uz kritički pristup, njegova djela ipak predstavljaju nenadoknadle priloze. Njavno, veća pouzdanost Strohalovih priloga u doba dok je još dobro čuvana jezična autohtonost bila bi dragocjena, no tu se danas svakako ništa ne može popraviti; jedino iz Strohalovih radova valja izvući sve što je moguće.

Istraživanja glagoljske problematike važno je područje Strohalova rada, kako se to npr. iz rada Eduarda Hercigonje (*Nad iskonom hrvatske knjige*, Liber, Zagreb 1983) jasno vidi. Ono također - s obzirom na čestu neargumentiranost,

neustavnost ili neakribičnost - izaziva opravdane kritike, ali je donekle zapostavljeno, jer nije samo popularizatorsko, budući da sadrži i znatnih vrijednosti i dragocjenih lucidnosti.

U nizu mjesta Strohal je prikupljao i folkloristička djela, ujedno i raspravljajući o toj problematici. Taj je rad također moguće kritizirati, no ostaje činjenica kako je on opravdano pobuđivao znanstvenu pozornost. Zanimljivo je npr. spomenuti da je Maja Bošković-Stulli posebno analizirala pripovijetke što ih je Strohal prikupio u Rijeci (*Jadranski zbornik*, 1, 1956), dok se Alojz Crnić pozabavio raščlanjivanjem pripovijedaka što ih je Strohal skupio u Goskom kotaru (*Gorski kotar*, Delnice, 1981). I inače književni povjesničari mnogi podatak mogu zahvaliti baš Strohalu, ponajprije proučavatelji glagoljske književnosti. U doista opsežnu djelovanju vrijedno je spomenuti također slovnički/gramatički rad, iako je on slabije utemeljen od ostalog njegova djelovanja. Ipak se pokazuje nedvojbenim da je Strohal bio ustrajan i marljiv radnik te izraziti polemički duh. Relativno su najzapostavljeniji njegovi beletristički prilozi, ali to je posve opravdano, jer je kao književnik bio sasvim nenadaren. Ipak se mora reći da o Strohalu kao književniku pišu i Tomislav Majetić (*Zbornik Historijskog arhiva u Karlovcu*, 2/1970) i Alojz Crnić (*Gorski kotar*, Delnice 1981), a svoje je uspomene o njemu iznio i istaknuti pisac Stjepan Mihalić (*Svjetlo*, 1, 28. X. 1965). Strohalova knjiga o Karlovcu toliko je cijenjena da je i došlo do novoga izdanja, i dobrodošloga i opravdanoga. U tom smislu može se reći kako bi npr. novo izdanje knjige *Uz Lujzinu cestu* (Zagreb 1935) također sigurno bilo zanimljivo čitateljstvu.

Tomislav Majetić napisao je ovako: »Iako nije ušao u red hrvatskih i jugoslavenskih naučnih veličina, za Karlovac je bio velik i značajan" (*ibidem*, str. 259). Ta je ocjena točna, a vrijedila bi za još poneko područje oodnosno grad. Može se, dakle, zaključiti kako je bio autor opsežna opusa, zaslužan djelatnik, ali ipak svakako bez djela izuzetne vrijednosti. Bio je i dopisnim članom JAZU od 1901, i to svakako jedan od najosporovanijih članova.

Upozorivši ovako na pojavu pretiska Strohalove knjige o Karlovcu, moramo istaći da to izdanje u povodu 150. obljetnice Matice hrvatske izgleda doista reprezentativno. Nema potrebe govoriti o detaljima u knjizi ili iznositi netočnosti, važno je da mnogih činjenica i opažanja danas ne bismo mogli pronaći nigdje osim u monografiji o Karlovcu, nastaloj u doba pune zrelosti toga svestranog djelatnika, filologa, kulturnog povjesnika i prevoditelja.

Josip LISAC